

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนากำลังคน ซึ่งเป็นเป้าหมายและมรรควิธีไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในวงการศึกษาคือครู ครูทำหน้าที่สอนและหน้าที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการแก่บุคคลอันเป็นหน้าที่พัฒนากำลังคนโดยตรงนั่นเอง (เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ 2520 : 1) ความสำเร็จของการศึกษาปัจจุบันนั้นไม่เพียงอบรมให้คนมีความรู้และความสามารถทางวิชาการ แต่หมายถึงว่า ผลการศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเป็นคนที่ สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความสุขความสบาย ดังนั้นการศึกษาหรือการเรียนการสอนที่สมบูรณ์จะต้องส่งเสริมความรู้และคุณธรรมประกอบกันไปควบคู่กัน ดังที่ สโรช บัวศรี (2505 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า

ไม่ว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยใดหากปลูกฝังเพียงให้การศึกษาทางวิชาการ (Academic Subject) หรือ วิชาชีพ (Vocational Subject) ล้วน ๆ เพียงอย่างเดียวแก่ นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมอื่น ๆ เช่น การมีความรับผิดชอบ การจริยศึกษา และการมีศีลธรรมสูง ... ควบคู่กันนั้นว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้นไม่ได้ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์

จากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ของไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันต่างก็ยึดถือจริยศึกษาหรือการศึกษาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้เยาวชนมีคุณสมบัติทางบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดีงามของสังคมเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของแนวนโยบายทางการจัดการศึกษาของรัฐเสมอมา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 1) แต่แม้ว่าการศึกษาระดับชั้นถึงถึงความสำคัญของการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนโดยระบุความสำคัญไว้เด่นชัดในแผนการศึกษาชาติ แต่หลักสูตรและการเรียนการสอนก็ไม่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนเท่าที่ควร (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2525 : 2)

จากสภาพสังคมที่ขาดความสมดุลระหว่างความเจริญทางวัตถุและจิตใจ ทำให้บรรดาเยาวชนวัยรุ่นมีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเดิม ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดให้โทษ ปัญหาขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพ บิดามารดาครูอาจารย์ นิยมความฟุ่มเฟือยหลงใหลในอบายมุข เป็นต้น จากสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เช่น... ปี 2515 มีเด็กกระทำผิดและถูกจับกุมส่งฟ้องศาลจำนวน 3,927 คน ในปี 2516 มีจำนวน 4,418 คน และในปี 2517 มีจำนวนถึง 5,024 คน (อำพัน ศรีเย็น 2520) แสดงว่าหากไม่เร่งการแก้ไข สภาพความเสื่อมทางจริยธรรมของสังคมจะมีมากขึ้น

จากการค้นคว้าและอบรมปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมพบว่าสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การเป็นตัวอย่างไม่ดีของผู้ใหญ่ในสังคม การที่ครอบครัวละเลยต่อการอบรมสมาชิกในครอบครัว การห่างเหินระหว่างบ้านกับวัด การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม แหล่งอบายมุขต่าง ๆ และที่สำคัญคือ การสอนจริยศึกษาที่ไม่ได้ผล (เย็นใจ เลหาวิช 2520 : 3) ซึ่งแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นหน่วยสังคมที่ได้รับความคาดหวังให้มีบทบาทมากต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

บทบาทของโรงเรียนที่จะส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนนั้นมีผู้ให้แนวคิดไว้หลายท่าน ทั้งท่านหลักสูตร วิธีสอน เนื้อหาวิชาด้านจริยธรรม และพบว่าส่วนหนึ่งที่ได้รับการสนใจมากที่สุดคือ ความประพฤติปฏิบัติของครูผู้สอนเอง ดังพระราชโอวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2512 : 356-358) ซึ่งพระราชทานในโอกาสวาระการประชุมของนักศึกษาวิชาการศึกษาทั่วพระราชอาณาจักร ณ ห้องประชุมวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2512 ความว่า

ครูควรจะต้องสาธิตให้นักเรียนเห็นว่าชีวิตนี้ควรทำอะไร ถ้าเราสาธิตให้นักเรียนวางตัวให้ดีมีศีลธรรม ก็เชื่อว่าเด็กนักเรียนจะเชื่อฟังและเชื่อตาม ... แต่ว่าถ้าเป็นโรงเรียนสาธิตเท่านั้นเองก็ไม่มีหวัง... ผู้เป็นครูจะต้องรักนักเรียน จะต้องมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน ...

พระธรรมมุนีกล่าวว่า วิธีพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความประทับใจให้แก่นักเรียน เพราะนักเรียนส่วนมากเชื่อครูนับถือครูมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป

การกระทำของครูจะถ่ายทอดมาเป็นของเด็กอย่างง่ายดาย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523 : 119) ซึ่งแนวความคิดนี้ตรงกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงสำนึกอันเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) ที่อยู่ในจิตใจว่าเป็นสิ่งที่เด็กได้รับจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ ด้วยขบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มีอำนาจเหนือตน หรือผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดจะยอมรับเอากฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ (เฉลิมเกียรติ ปิวนวล, 2522 : 152) โดยเฉพาะการเลียนแบบของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงการพัฒนาจริยธรรมระยะหนึ่ง (วิระวรรณ อามระคุล, 2522 : 5) จึงกล่าวได้ว่าตัวครูและบทบาทของครูมีอิทธิพลที่สุดในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ดังที่พนัส หันนาคินทร์ กล่าวว่า ... ในการอบรมจริยธรรมให้ได้ผล ครูจะต้องปฏิบัติตัวของครูให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการให้ปลูกฝัง (พนัส หันนาคินทร์, 2523 : 126)

เนื่องจากจริยธรรมมีลักษณะเป็นคุณสมบัติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกในสังคมนั้นประพฤติตาม การศึกษาถึงลักษณะจริยธรรมที่สำคัญของครูจึงควรศึกษาจากความคาดหวังของสังคมซึ่งยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง จะมีเพียงการแสดงแนวความคิดหรือการศึกษาคุณค่าลักษณะของครูอย่างกว้าง ๆ

จากการค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับลักษณะครูที่ดี ครูที่สังคมต้องการและอื่น ๆ พบว่ามีลักษณะจริยธรรมสำหรับครูที่น่าสนใจมากมาย ซึ่งแสดงว่าควรมีการศึกษาเฉพาะเรื่องจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครูอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อได้ผลสรุปกลุ่มจริยธรรมที่สังคมคาดหวังว่าสำคัญสำหรับครู อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของครูและเยาวชนด้วย

เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู และเพื่อการดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยอนุกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครูได้เสนอแนะให้จัดทำจรรยาครูขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตนเป็นครูที่ดี ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เชิญทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์จากหน่วยงานผลิตครู รวมทั้งครูจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 80 คน เพื่อเข้าร่วมพิจารณาจรรยาครูอันประกอบด้วยจริยธรรมที่ครูควรมี ซึ่งจริยธรรมเหล่านี้จะสอดคล้องกับที่สังคมคาดหวังให้ครูมีหรือไม่ เป็นคำถามที่น่าหาคำตอบมาตอบคำถามเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันการพัฒนาจริยธรรมกำลังเป็นที่สนใจอย่าง

กว้างขวาง ครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมเพราะครูคือแบบอย่างที่ดีของ
 เยาวชน ครูจึงจำเป็นต้องรู้แนวทางการปฏิบัติตัวให้เป็นผู้มีจริยธรรมดีเป็นที่ยอมรับ แต่ครู
 ได้รับความคาดหวังให้ประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรนั้นสมควรไปปรับความสนใจศึกษาหาผล
 สรุปให้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อตัวครูเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้วางแผนปฏิบัติให้
 สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ซึ่งน่าจะริบจักทำโดยเร่งด่วนทั้งนี้เพราะจริยธรรม
 เป็นเรื่องละเอียดอ่อน สมควรที่จะวางแผนการดำเนินการอย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ
 การหาผลสรุปของกลุ่มจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครูตามความคาดหวังของสังคมจึงเป็นงานที่
 สำคัญยิ่งสมควรศึกษากันอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคาดหวังของคณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ ครู ผู้ปกครอง และ
 นักเรียนที่มีต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครูซึ่งจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ
  - 1.1 จริยธรรมที่เป็นพื้นฐาน
  - 1.2 จริยธรรมสำหรับวิชาชีพโดยเฉพาะ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู ของ
 ประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่
  - ก. คณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ
  - ข. ครู
  - ค. ผู้ปกครอง
  - ง. นักเรียน
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อจริยธรรมที่ควรกำหนดเป็นจรรยา
 บรรณของประชากรทั้ง 4 กลุ่ม
4. เพื่อศึกษาจรรยาบรรณของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ- และเปรียบ-
 เทียบกับจริยธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูตามความคาดหวังและประชากรทั้ง 4 กลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษา

- 1.1 ความคาดหวังของคณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ อันได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมพิจารณาเรื่องจรรยาบรรณของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- 1.2 ความคาดหวังของกลุ่มครูในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา เอกชนและสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- 1.3 ความคาดหวังของกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
- 1.4 ความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคาดหวังต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู และจริยธรรมที่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณซึ่งครอบคลุมทั้งจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานและจริยธรรมสำหรับวิชาชีพเฉพาะ จำแนกแต่ละด้านดังนี้

2.1 จริยธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 หมวด ได้แก่

- 2.1.1 ความซื่อพื้นฐานที่ควรละเว้น
- 2.1.2 คุณธรรมพื้นฐานและข้อปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต
- 2.1.3 คุณธรรมและข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกที่ดีในสังคม
- 2.1.4 คุณธรรมและข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกที่ดีของประเทศ
- 2.1.5 คุณธรรมและข้อปฏิบัติเพื่อชีวิตที่เจริญก้าวหน้า

2.2 จริยธรรมสำหรับวิชาชีพเฉพาะ ประกอบด้วย 3 หมวด ได้แก่

- 2.2.1 คุณธรรมและข้อปฏิบัติพื้นฐานสำหรับครูที่ดี
- 2.2.2 คุณธรรมและข้อปฏิบัติพื้นฐานสำหรับครูผู้สอนดี
- 2.2.3 คุณธรรมและวินัยประจำวิชาชีพ

3. ค่าของความคาดหวังที่นำมาศึกษา นำมาจากคะแนนความคาดหวังจากการตอบแบบสอบถามของประชากรแต่ละกลุ่ม ดังที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. จริยธรรมที่กำหนดในแต่ละหมวดศึกษาเฉพาะที่สำคัญตามคำแนะนำของผู้
เชี่ยวชาญ

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามเป็นคำตอบที่ตรงกับความคาดหวังของผู้ตอบ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึงสภาพจิตใจที่คาดล่วงหน้าว่าจะ
เกิดขึ้นได้ เนื่องจากมีประสบการณ์
พื้นฐานมาแต่อดีต
สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง สภาพจิตใจ
ที่กลุ่มคณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ
ผู้ประกอบการ นักเรียน คาดหวังว่าจริยธรรม
แต่ละข้อที่ระบุไว้ในแบบถาม สำคัญสำหรับ
ครูมากเพียงใด และสภาพจิตใจที่ครูคาด-
หวังว่าจริยธรรมดังกล่าว สำคัญสำหรับ
ตนเองมากเพียงใด
2. จรรยาบรรณ หมายถึงความดีหรือสิ่งที่ครูจำเป็นต้องมี
และต้องปฏิบัติ การวิจัยนี้ยึดจรรยาบรรณ
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ
3. จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตนเป็น
คนดีเพื่ออยู่กันอย่างร่มเย็นในสังคม เป็น
พฤติกรรมจากความคาดหวังของสมาชิก
ในสังคม

4. จริยธรรมที่เป็นพื้นฐาน

หมายถึง จริยธรรมที่บุคคลทั่วไปควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า เป็นคนดี (เช่น เบญจศีล เบญจธรรม ความซื่อสัตย์ เมตตาการุณา เป็นต้น)

5. จริยธรรมสำหรับวิชาชีพเฉพาะ

หมายถึง จริยธรรมที่ ผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ พึงมี เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม

6. คณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ

หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการพิจารณา เรื่องจรรยาบรรณของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ คณะอนุกรรมการร่างจรรยาบรรณ ผู้เข้าร่วมสัมมนาเรื่องจรรยาบรรณ คณะอนุกรรมการประสานงาน การฝึกหัดครู คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สมมติฐานการวิจัย

1. เนื่องจากประชากรทั้ง 4 กลุ่มคือ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และกรรมการร่างจรรยาบรรณต่างก็อยู่ในสภาพสังคมเดียวกัน มีรากฐานของจริยธรรมร่วมกัน คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และปรัชญาจึงให้แนวคิดในการกำหนดสมมติฐานการวิจัยเรื่องนี้ได้ดังนี้ คือ

1. ความคาดหวังของประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ที่มีต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู ไม่แตกต่างกัน

2. จริยธรรมที่ได้รับความคาดหวังในระดับสำคัญอย่างยิ่งเป็นกลุ่มเดียวกับจริยธรรมครูที่กำหนดในจรรยาบรรณ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลสรุปความคาดหวังของสังคมต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู
2. ผลสรุปความคาดหวังของสังคมไทยต่อจรรยาครู
3. ช่วยให้เห็นความสอดคล้องหรือความขัดแย้ง ในความคาดหวังต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครูจากประชากรทั้ง 4 กลุ่ม
4. ผลสรุปในความสอดคล้องระหว่างจริยธรรมที่ถูกคาดหวังจากประชากรทั้ง 4 กลุ่ม กับจริยธรรมที่กำหนดในจรรยาครู
5. ช่วยให้เห็นโครงสร้างของจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย